

РЕЛІГІЯ ЯК ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Актуальні теми дослідження : Релігія є не тільки уявленням про Бога, не тільки свідомістю, це й реальне життя, дії людей – культ, богослужіння, церковна організація, нарешті, це форми і принципи організації суспільного життя, що тією чи іншою мірою ґрунтуються на релігійних підставах. Тобто релігія – це відповідне світосприйняття та певна сфера життя людини, які пов'язані із відношенням її до Абсолютного. **Мета дослідження:** проаналізувати релігію як предмет філософського дослідження. **Об'єкт дослідження:** поєднання цінностей релігії в сучасному світі. **Предмет дослідження:** природа та сутність релігії, її філософські, соціологічні, етичні, культурологічні, політичні та історичні ознаки. **Завдання дослідження:** засвоєння сутності, історії виникнення та розвитку релігії, її ролі та місця у суспільстві, житті людини; пояснення сутності сучасних релігійних течій; формування вмінь орієнтуватися у складних проблемах релігійного життя та релігійної ситуації в Україні; долати забобони у становленні до релігії та церкви, пов'язані з пануванням державного атеїзму; Зміна світоглядної та культурної парадигми сучасного світу з притаманною трансформацією ціннісних орієнтацій та пошуком смислотворчих засад буття зумовлює посилений інтерес до проблем духовності. Адже духовність є найвагомішою опорою людського існування і найвищим принципом, що визначає сутність людини та її надвitalьне призначення. В історичній пам'яті народу, в його культурних традиціях духовність тисячоліттями освячувалася релігією, яка прагнула до стримання примітивних інстинктів і утвердження на всіх рівнях буття людини моральної. Саме релігія як духовний феномен безпосередньо пов'язана з людиною, з прилученням її до високих смислів та смисловою наповненістю її буття загалом. Релігійна тематика майже ніколи не залишалася поза увагою істориків, етнографів, літературознавців, письменників. Проте найбільшою мірою проблеми релігії інтригували філософську думку. Нові зміни в підходах до осмислення проблем релігії протистоять традиційному ґносеологічному підходу до людини і відзначаються зверненням до конкретного індивіда в світі, вибудовою ним власної життєдіяльності в процесі творення та трансформації смислів. Відтак вихідним моментом виступає людина, а похідними - такі прояви її буттєвості як соціальне, культурне, природне. Саме тому виникає потреба більш конкретного дослідження в історико-філософському контексті. такого складного і суперечливого феномену як релігія та розкриття її екзистенційного виміру в тлумаченні сучасної релігієзнавчої науки. У гуманітарних науках у цілому й у філософії зокрема завжди є досить важливим питання про первинне етимологічне значення базових категорій і понять, оскільки саме в них акумулюється їхній глибинний зміст. Що стосується поняття «релігія», то в результаті аналізу А.Осиповим філософських точок зору Цицерона, Лактанція та Аврелія Августина він приходить до висновку, що вона являє собою синтез двох значень: «...поєднання і благоговіння, які свідчать про релігію, як про таємничий духовний союз живого благоговійного єднання людини з Богом» [1, с. 156] з обов'язковою присутністю любові як джерела цього єднання. Зокрема, для Цицерона термін «релігія» є похідним від латинського дієслова *religere* (збирати, обдумувати, відкладати на особливе споживання) і зрозуміле як благоговіння або ставлення до будь-чого з особливою увагою і шануванням. Лактанцій пов'язував його зміст з латинським дієсловом *religare* в значенні «поєднувати». Аврелій Августин зводить сутність самої релігії до поєднання і відтворення втраченого союзу між людиною та Богом, «...прагнучи до єдиного Бога і до Нього одного прив'язуючи (*religantes*) наші душі, - звідки походить і саме слово «релігія» (*religio*) [2, с. 65]. Об'єктом істинної релігії, роблячи при цьому акцент на тому, що благоговіння і жага до поєднання з Абсолютом не можуть забезпечити цілісного сприйняття сакрального, якщо вони не освячені почуттями любові. У Біблії термін «релігія» і його похідні не зустрічаються, а весь комплекс релігійних переживань та ставлення людини до Бога називається вірою. Саме любов дає можливість для усвідомлення релігії як зустрічі, оскільки віра розпочинається не стільки від Бога-страху (Рудольф Отто розглядає релігію як зустріч Другого, коли Бог одночасно і притягує, і жахає) як до Бога-любові, якому можна сказати «Ти» (М.Бубер, С.Булгаков, В.Іванов). Відтак релігія народжується з «Ти», яке людина сказала тому, кого відчувала всередині себе серцем. Саме тому рефлексія релігії як діалогу саме в зустрічі «Я – Ти» набуває особливого значення. Питання щодо визначення сутності релігії завжди було досить проблематичним, оскільки стосується внутрішнього стану індивіда і являє собою задоволення трансцендентних потреб. Адже релігія є особливим духовним життям індивіда, пов'язаним з усією безкінечністю багатоманітних переживань і поряд з тим містить у собі відповідний суспільно-практичний вираз, певну соціальну організацію. Тому й існує величезна кількість дефініцій релігії, що акцентують увагу на тому чи іншому почутті, яка її характеризує (любов, радість, страх, благоговіння), чи абсолютизуючи її такі зовнішні моменти як ритуали, визначені догми і встановлені правила, вимоги культу. Така багатоманітність характеристик релігії, з яких кожна має суттєве значення, вимагає розгляду питання про сутність релігії в історичному контексті. Спроби філософського осмислення релігії виникають ще в античному світі. Завдяки Арістотелю та Платону стало відомо, що філософський підхід до релігії притаманний вже Ксенофану та Сократу. Проблеми релігії знайшли широке висвітлення в діалогах Платона («Держава», «Закони», «Федр») та у «Метафізиці» Арістотеля. Так, для Платона релігія є згадкою про Бога як наслідок його споглядання людською душею у світі ідей Єдиного. Пізнання Божественних істин, пов'язане тут з пригадуванням того, що споглядала душа у своєму передіснуванні. Платон описує пригадування як своєрідну нестамність, несамовитість, адже «це пригадування того, що колись бачила наша душа, коли вона супроводжувала Бога...» [3, с. 111]. В Арістотеля в шостій книзі «Метафізики» «перша філософія» зведена до рівня керівної науки про незмінну і нерухому сутність. А в дванадцятій книзі поняття незмінно сущого пов'язується і конкретизується у вченні про першорух, форму всіх форм і мислення самого себе, тобто вчення про Бога. Ідея Бога ставала наслідком розумності Космосу, де «у світовому цілому все впорядковане визначеним способом для однієї мети... Кожному необхідно зайняти своє місце... для блага цілого». Середньовічне мислення набагато більше пройняте релігійною проблематикою, ніж інші історичні періоди розвитку філософської думки [4, с. 27]. **Висновок:** Незважаючи на зовнішню несхожість, всі релігії світу мають єдине коріння і однаково брали участь у формуванні культури свого народу. Без релігії, без урахування її впливу неможливо уявити собі історію будь-якого народу, будь-якої цивілізації. Первісна філософія кожного народу - точніше, його первісний світогляд, тісно пов'язані з його релігійними уявленнями і віруваннями.

Список використаних джерел

1. Академічне релігієзнавство Київ. 2000 р. 264 с.
2. В. І. Лубський, В. І. Теремко, М. В. Лубська релігієзнавство підручник Київ «Академвидав». 2006 р. 479 с.
3. Ю. А. Калінін, Харьковченко Релігієзнавство підручник – Київ «Наукова думка» 2002 р. 379 с.
4. В. І. Лубський Релігієзнавство. Київ, 1997 р. 337 с.